

систему – сукупність неписаних правових норм, які регулювали правовідносини січового товариства у сфері податків, зборів і мита, що діяли в Запорозькій Січі.

Список використаних джерел

1. Кравчук М. В. Юридичне оформлення гетьманату та організація його військових структур. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 11. С. 117-121.
2. Найденко О.Є., Єніна А.О., Костяна О.В. Основні аспекти становлення та розвитку митної справи України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 506-511.
3. Ухач В.З., Колодійчук Н.Р. Звичаєве козацьке право: становлення, генезис, характерні риси. *Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді*: зб. тез доп. XIII Всеукр. студ. конф. [м. Тернопіль, 8 квіт. 2016 р.]. Тернопіль: Вектор, 2016. С. 38-41.
4. Ухач В.З. Історія держави і права України (конспекти лекцій): навч. посібн. Тернопіль: Вектор, 2011. С. 165.
5. Податкова та митна справа у Запорозькій Січі. Вісник: офіційно про податки. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5306> (дата звернення 18.10.2020 р.).
6. Ченцова Н.В. Митна політика Запорозької Січі: деякі аспекти дослідження проблеми. URL: <http://sa.nmu.org.ua/pdf/2005/Chentsova.pdf> (дата звернення 18.10.2020 р.).

Дейнека А.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

ПРАВО НА ВИБІР ЧИ ПРАВО НА ЖИТТЯ: ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ

У статті 3 Конституції України вказано: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю»[1]. Цією нормою гарантується захист основоположних природних прав людини, яким не потрібно закріплення на державному рівні, вони надаються людині з народження і не можуть бути обмеженими чи відчуженими. Право на життя – це своєрідна гарантія на те, що кожна людина, незалежно від раси, гендерних, національних, мовних, релігійних чи будь-яких інших ознак, захищена у суспільстві. Рівень забезпечення цього права безпосередньо вказує на те, чи є держава правовою, чи безпечно людині жити та розвиватися у

ній. У такого, на перший погляд, простого права є низка проблем, які не вирішені, або частково вирішені на законодавчому рівні.

Такими питаннями є:

– Проблема часових меж поняття «життя». Науковцями ведуться активні дискусії: коли ж вважається початок життя – від моменту зачаття чи відлучення дитини від матері; коли ж настає смерть – в період завмирання головного мозку чи інших життєвоважливих органів?

– Проблема стосовно права жінки вирішувати питання про припинення вагітності (право на аборт).

– Проблема смертної кари. З одного боку це один з найефективніших методів покарання, адже суспільство виховується в страху вчиняти злочини, з іншого – це вкрай негуманна міра покарання, адже ніхто не може забрати в людини найголовніше право – право на життя.

– Проблема евтаназії. Спричинення смерті безнадійно хворому, шляхом введення лікарських препаратів, або відключенням від апаратів підтримки життєдіяльності, можливо, й полегшують страждання хворому та родичам, але ніхто не виключає можливість його одужання. І в цьому випадку також порушується право на життя.

– Проблеми летаргічного сну, клонування, сурогатного материнства, пересадки органів та інші.

З усіх вищенаведених проблем одна стоїть особливо гостро в нашому сьогоденні, так як суспільство поділилося на два табори з діаметрально різними думками. Це питання стосовно реалізації права жінки на аборт.

Аборт (лат. abortus – викидень) – мимовільне чи штучне (медичне) переривання вагітності до того моменту, коли плід ще не можна вважати життєздатним. Розрізняють ранній (до 12 тижнів) та пізній (від 13 до 27 тижнів вагітності). Існують різні методи проведення абортів: вакуумна операція, вишкрібання порожнини матки, введення розчинів та препаратів, що індукують тощо [2].

За даними ВООЗ, у світі щорічно близько 50 млн жінок переривають неплановану вагітність, в Україні – близько 490 тис.

У березні 2017 року у Верховній Раді було зареєстровано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмежень по проведенню операцій штучного переривання вагітності (абортів)». Текст даного законопроекту вказував на необхідність обмеження права жінки на аборт. Автор законопроекту, Д. Голубов стверджував, що аборти можуть бути дозволені, якщо терміни вагітності не перевищують 22 тижні і лише у трьох випадках. По-перше, якщо вагітність несе пряму загрозу життю вагітної жінки. По-друге, наявність медичних показань щодо патології плоду, несумісної з життям дитини після народження. І по-третє, якщо зачаття дитини відбулося в результаті зґвалтування [3].

На законопроект обрушився шквал критики, суспільство поділилося на два табори: ті, хто підтримують таку ініціативу та вважають, що

обмеження права на аборт спричинять позитивні зрушення в державі та ті, хто вбачають у законі пряме порушення прав жінок на вирішення власної долі та розпорядженням власним тілом. За два дні свого існування він зумовив хвилю обговорення у суспільстві і засудження від правозахисників.

Для того, щоб зрозуміти постановку проблеми, пропонуємо розглянути яким чином це питання регулюється законодавцем на даний момент. Зокрема ч.6 ст.281 ЦК України передбачає, що штучне переривання вагітності може здійснюватися за бажанням жінки і може бути проведене при терміні вагітності до дванадцяти тижнів, а у передбачених законом випадках до двадцяти двох тижнів [4].

Особлива процедура існує у перериванні вагітності неповнолітньої особи[10]. Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я №423 проведення штучного переривання небажаної вагітності у вагітної жінки віком до 14 років здійснюється за заявою її законних представників та за згодою неповнолітньої особи[9].

Відповідно до Наказу Міністерства охорони здоров'я України № 423 від 24. 05. 2013р. «Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкції щодо їх заповнення» переривання вагітності у строк до 12 тижнів проводиться за місцем звернення вагітної жінки в акредитованих закладах охорони здоров'я II та III рівнів із застосуванням безпечних методик відповідно до Клінічного протоколу [5].

Якщо ж розглядати переривання вагітності з 12 тижнів до 22 тижнів, то тут існує чітковизначений перелік підстав, які дозволяють проведення такої процедури: новоутворення; певні хвороби, встановлені лікарським діагнозом; вік вагітної жінки менш як 15 років або більше як 45 років; вагітність внаслідок зґвалтування та ін. [4].

Слід зазначити, що законодавством передбачені певні обмеження щодо проведення абортів чи стерилізації. Зокрема стаття 134 Кримінального кодексу України встановлює покарання за наступні діяння:

- 1) проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти;
- 2) примушування до абортів без добровільної згоди потерпілої особи;
- 3) незаконне проведення абортів, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи;
- 4) примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи [6].

При вирішенні питання необхідності введення мораторію на штучне переривання вагітності слід звернути увагу на міжнародний досвід. Країни світу в цьому питанні поділяються на чотири групи:

1) країни, які повністю забороняють проведення абортів (Афганістан, Ангола, Бангладеш, Венесуела, Єгипет, Індонезія, Ірак, Ліван, Нікарагуа, Оман);

2) країни, які дозволяють проведення абортів виключно за наявності медичних показань (Алжир, Аргентина, Болівія, Гана, Ізраїль, Марокко, Мексика, Нігерія);

3) країни, які в цьому питанні розглядають медичні та соціально-економічні показники (Англія, Індія, Іспанія, Люксембург, Японія, Фінляндія);

4) країни, в яких існує повна свобода проведення абортів (Австралія, Албанія, Бельгія, Німеччина, Греція, Італія, Норвегія, Україна, Росія, Молдова) [7].

Таким чином, вважаємо, що питання переривання вагітності в Україні врегульовано на достатньому рівні. Регламентована сама процедура та встановлено, хто має право проводити такі операції, в яких медичних закладах та за наявності яких умов, закріплено перелік показань для абортів. Право жінки на аборт не може обмежуватися, тому що такі заборони просто порушують репродуктивні права жінки.

Досвід країн світу показує, що високорозвинуті країни не вводять мораторій на переривання небажаної вагітності. Деякі з них лише обмежують ці дії, встановлюючи умови – це зазвичай медичні та соціальні показники.

З одного боку, аборт – це вбивство. Судам України відома практика розгляду позовів, у яких батьки ненароджених дітей обвинувачують своїх жінок у вбивстві їхніх дітей. З іншого боку, це не вбивство, адже дитина ще ненароджена, а закон України чітко встановлює, що початок життя – це момент відлучення дитини від матері, а тому ніякого вбивства не відбувається.

Ми вважаємо, що заборона проведення абортів значно не вплине на їх чисельність. Зросте кількість нелегальних кабінетів «акушерів-гінекологів», які непрофесійно та в неналежних умовах будуть проводити операції, відповідно до цього збільшиться смертність жінок.

Набагато ефективнішим було б проводити консультації з жінками, які наважуються на аборт та надавати їм термін для роздумів, адже за статистикою 50% жінок шкодують про свій вчинок уже за тиждень після того як ідуть на нього. Значний відсоток жінок переривають вагітність через своє матеріальне становище. Вони вважають, що не зможуть «поставити на ноги» дитину, а тому аборт – це єдиний вихід. Тому, було б доцільно впровадити соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям та матерям-одиначкам. Так вони почували б себе захищеними, відповідно зменшилася б кількість абортів.

Таким чином, на сьогодні в Україні встановлено перелік випадків та спеціальних умов, за якими проведення штучного переривання вагітності є законним. Але в будь-якому випадку перед таким відповідальним рішенням слід добре подумати і зважити всі за і проти, бо як говорив

Рональд Рейган «За легалізації абортів виступають винятково народжені».

Список використаних джерел

1. Конституція України. Закон України 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Медична енциклопедія. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=42194
3. Право на аборт: що треба знати про скандальний законопроект 6239. URL: <https://hromadske.ua/posts/zakonoprojekt-pro-zaboronu-abortiv>
4. Цивільний кодекс України. Закон України № 435-IV від 16.03.2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Штучне переривання вагітності: жити за законом чи по совісті? URL: <https://legalhub.online/analityka/shtuchne-pereryvannya-vagitnosti-zhyty-za-zakonom-chy-po-sovisti>
6. Кримінальний кодекс України. Закон України № 2341-III від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Заборона абортів: за і проти. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2012/04/9/100204/>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмежень по проведенню операцій штучного переривання вагітності (абортів). Проект Закону № 6239 від 27.03.2017 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61424
9. Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкції щодо їх заповнення. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №423 від 24.05.2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-13#Text>
10. Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України. Постанова Кабінету Міністрів України № 144 від 15.02. 2006року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-%D0%BF#Text>

Дідушин В.

студентки юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доц., доктор права УВУ, завідувач кафедри теорії та історії держави і права ЗУНУ,

Заслужений юрист країни

Кравчук М. В.

ПРАВОРОЗУМІННЯ – ЦЕНТРАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Актуальність теми. З моменту здобуття своєї незалежності Українська держава і суспільство існують у нових соціальних, економічних і правових умовах. Нові умови існування держави і